

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและกรุงเทพมหานคร

The development of a training course for the operations of quality assurance
in vocational colleges in the east region and Bangkok

สุมนา กันแย้ม¹ พิชิต ฤทธิจรรย์² ศศิธร โสภรัตน์³

Sumana Kanyame¹ Pichit Rithcharoon² Chinawong Sringam³

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอาชีวศึกษา 2) เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 5 ขั้นตอน คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม การทดลองใช้หลักสูตร การประเมินผลหลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตร ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร และครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและกรุงเทพมหานคร จำนวน 4,961 คน กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรมเป็นผู้บริหารและครู จำนวน 559 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเคริชชีและเมอร์แกน กลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้หลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหาร และครู วิทยาลัยการอาชีพกบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 25 คน โดยเลือกมาแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย หลักสูตรฝึกอบรม แบบทดสอบ มีความเชื่อมั่น 0.7219 และแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่น 0.8414 วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test แบบ dependent)

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรฝึกอบรมได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร โดย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่ามีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด ทุกรายการ องค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร หลักการของหลักสูตร เป้าหมายของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร ระยะเวลาในการฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรม สื่ออุปกรณ์ประกอบการฝึกอบรม การประเมินผล ได้โครงสร้างของหลักสูตร โดยมีเนื้อหา 4 หน่วย ได้แก่ 1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา 2) มาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2555 และการนำไปใช้ 3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. ผลการประเมินการใช้หลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีผลการเรียนรู้หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจ

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ต่อหลักสูตรฝึกอบรม ด้านความรู้ที่ได้รับและนำไปใช้ประโยชน์ ในระดับมากที่สุด และมีความพึงพอใจระดับมาก ในด้านเนื้อหาสาระ ด้านวิทยากร ด้านเทคนิค/วิธีการฝึกอบรม ด้านสื่อ/อุปกรณ์

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, การประกันคุณภาพการศึกษา, อาชีวศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop a training course for the operations of quality assurance in vocational colleges in the east region and Bangkok, and 2) to evaluate the training course. The course development was carried out in 5 steps. They were the study of background information, the design of a training course, the trial of the training course, the evaluation of the training course, and the revision of the training course. The population in the study was 4,961 administrators and teachers of vocational colleges in the east region and Bangkok. The sample used in the study of problems and needs for training was 559 administrators and teachers selected by stratified random sampling. The Krejcie & Morgan's table was used for determining the sample size. The sample used in the experiment of training course was 25 administrators and teachers of Kabinburi Industrial and Community Education College in Kabinburi District, Prachinburi Province, selected by purposive random sampling. The research instruments were a training course, a test with the reliability of 0.7219, a questionnaire with the reliability of 0.8414. The data were analyzed by using percentage, mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), and dependent t-test.

The results of research were as follows.

1. For the course development, the quality of the course was tested by 5 experts and it was found that the training course was appropriate at the highest level in all items. The course consisted of background information, rationale, principles, goals, objectives, contents, duration, methods, materials/equipment, and evaluation of the training. According to the course structure comprised 4 units. They were 1) the general knowledge about educational quality vocational education standards B.E. 2555 and its implementation, 3) educational quality planning, and 4) the operations of quality assurance in vocational colleges.

2. Regarding the evaluation of the training course, it was found that the learning achievement of the teachers from the test about the operations of quality assurance in vocational colleges after the training was higher than that of before the training with statistical significance at the level of 0.05. The results about the satisfaction revealed that the satisfaction of the teachers toward the training course was at the highest level in the area of obtained knowledge and its application, and at the high level in the areas of contents, presenters, techniques/methods of training, and materials/equipment respectively.

Keywords: curriculum development, quality assurance, vocational education

e-mail address: sumanasoda@hotmail.com

คำนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) เห็นว่าประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมภายในและภายนอกประเทศ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชน ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงมุ่งที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งหากคนได้รับการพัฒนาการศึกษาที่ดีที่สุด คนก็จะเป็นปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาประเทศทุกด้าน ดังนั้นควรมุ่งที่จะพัฒนาคนหรือคุณภาพของคน โดยใช้การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคนให้มีความสามารถเต็มตามศักยภาพ

แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) ได้ให้ความสำคัญกับการนำแผนสู่การปฏิบัติ เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ที่เน้นเป้าหมาย 3 ด้าน คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริการและจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540:หน้า 8)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่.2) พ.ศ. 2545 ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษาอย่างมาก ในองค์ประกอบหนึ่งทางการปฏิรูปการศึกษา คือ ระบบบริหาร และการจัดการที่เน้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่ได้บัญญัติไว้ในหมวด 6 ว่าด้วยเรื่อง มาตรฐานและการประกันคุณภาพ และในมาตราต่างๆ ดังนี้ มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามกฎกระทรวง และมาตรา 48 ได้กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายใน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

จากกฎกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพ พ.ศ. 2553 ในส่วนที่ 2 การอาชีวศึกษา ยังมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพที่สถานศึกษาอาชีวศึกษาจะต้องยึดถือปฏิบัติในข้อต่าง ๆ ที่ระบุไว้ใน ข้อ 22 ให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน ตามหลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพในการอาชีวศึกษา โดยสถานศึกษาทุกแห่ง ต้องดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 5) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 6) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน 7) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และในข้อ 28 หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาอาชีวศึกษา และสถานประกอบการ ที่มีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษา ต้องส่งเสริม สนับสนุน และร่วมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอาชีวศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553 : 8 - 9) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จะส่งผลดีต่อการเพิ่มคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา

สถานศึกษาอาชีวศึกษา ให้สามารถแข่งขันกับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ของประเทศต่างๆ ได้โดยเฉพาะ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ทำให้ผลผลิต คือ ผู้เรียนมีคุณภาพ

ด้วยภารกิจของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ที่ต้องดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และกฎกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอาชีวศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. ม.ป.ป. : 3) ได้แก่ (1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษา (3) ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (4) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (5) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (6) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน (7) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือและกรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ส่งเสริม และสนับสนุน การพัฒนางานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยมีศึกษานิเทศก์ให้คำปรึกษา แนะนำและเป็นวิทยากรเพื่อให้ ความรู้ ความเข้าใจในงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จากรายงานผลการนิเทศติดตามงานประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา เห็นว่าสถานศึกษาบางแห่งยังคงมีปัญหาในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน และจากการสำรวจข้อมูลงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและกรุงเทพมหานคร (ศูนย์ส่งเสริม และพัฒนาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือและกรุงเทพมหานคร. 2555 : 10) พบว่า ครู และบุคลากรในสถานศึกษา ขาด ความรู้ ความเข้าใจ และความชัดเจนในการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา และต้องการได้รับการนิเทศ เพื่อพัฒนางานประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ ปรีชา ตันวิพัฒน์ (2547 : 157) ที่กล่าวว่า การ ปฏิบัติงานด้านการศึกษาและเตรียมการเป็นขั้นตอนแรกที่สถานศึกษาให้ความสำคัญมากที่สุดในการพัฒนา ระบบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการ โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ให้มี ความรู้ความเข้าใจและตระหนักในงานประกันคุณภาพภายใน เพื่อให้ครูและบุคลากรทุกคนร่วมมือร่วมใจกันพัฒนา คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้นการที่จะพัฒนาครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการปฏิบัติงานตามภาระงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่รับผิดชอบ จำเป็นต้องมีการ ฝึกอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ในอดีตที่ผ่านมาศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือและกรุงเทพมหานคร ยังไม่มีหลักสูตรฝึกอบรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ถูกต้องตามหลักวิชาการของการพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรม

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นประกอบกับผู้วิจัย ได้ศึกษาในสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน และทำหน้าที่ ศึกษานิเทศก์รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาเขตความรับผิดชอบของศูนย์ส่งเสริมและ พัฒนาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือและกรุงเทพมหานคร จึงสนใจที่จะศึกษา การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ ผู้บริหาร และครูในสถานศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดี และสามารถปฏิบัติงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาที่ตนเองรับผิดชอบ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้หลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าว จะต้องดำเนินการ

ตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรฝึกอบรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อาชีวศึกษา ภาคตะวันออกและกรุงเทพมหานคร เป็นหลักสูตรที่ดี มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาทำให้ผลผลิต คือผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพได้ตรงตามมาตรฐาน การอาชีวศึกษา ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกและกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกและกรุงเทพมหานคร

วิธีการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหาร และครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกและ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2555 จำนวน 4,961 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวในการศึกษาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรม ได้แก่ผู้บริหาร และครู จำนวน 599 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กำหนดขนาดโดยใช้ตารางของเคร็ชชี และมอร์แกน Krejcie. R.V. and Morgan, D.W. และ 2) กลุ่มตัวอย่าง ในการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่ ผู้บริหาร และครูในวิทยาลัย การอาชีวศึกษาบึงนาราง อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร จำนวน 25 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random Selection) การวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 17 พ.ค. 55 - 4 ก.ย. 2555

การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเพื่อ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อาชีวศึกษา ภาคตะวันออกและกรุงเทพมหานคร 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตร โดยศึกษาจากขั้นตอนดังต่อไปนี้
  - 1.1 ศึกษาเอกสารแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง
  - 1.2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอาชีวศึกษา
  - 1.3 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรม
2. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม มี 2 ขั้นตอนดังนี้
  - 2.1 การร่างหลักสูตร โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตรมาวางแผนร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ โดยได้หลักสูตรฉบับร่าง

2.2 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรฉบับร่าง โดยนำโครงร่างหลักสูตรที่ได้จัดทำขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ เพื่อจัดทำเป็นหลักสูตรฉบับจริงที่จะนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ขั้นตอนนี้เป็นกรนำหลักสูตรที่ได้จากขั้นตอนการสร้างหลักสูตรไปทดลองใช้ โดยกำหนดรูปแบบการทดลองเป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองได้แก่ผู้บริหารและครูในวิทยาลัยการอาชีพกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 25 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง

4. ประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม ได้ประยุกต์รูปแบบการประเมินของเคิร์ก แพททริก (Kirk Patrick) โดยประเมิน 2 ด้าน คือ 1.ด้านการเรียนรู้ (Learning) จากการประเมินผลการเรียนรู้ 2.ด้านปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction) จากการประเมินความพึงพอใจ

5. การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม โดยการนำผลจากขั้นตอนที่ 1-4 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ สามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้ได้ตามบริบทของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในแต่ละแห่งได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรม
2. หลักสูตรฝึกอบรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอาชีวศึกษา
3. แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
4. แบบสอบถามความพึงพอใจในการฝึกอบรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านสภาพปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรม ด้านความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม ด้านความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม ด้วยสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้รับการฝึกอบรม โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ ก่อนฝึกอบรม และทดสอบหลังฝึกอบรม โดยการทดสอบที (t-test dependent)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอาชีวศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์นครราชสีมา

ผลการวิจัยพบว่า การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฉบับร่าง โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พิจารณาเห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.78) ได้หลักสูตร มีองค์ประกอบดังนี้ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) เป้าหมายของหลักสูตร 4) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 5) เนื้อหาสาระของหลักสูตร 6) ระยะเวลาในการฝึกอบรม 7) วิธีการฝึกอบรม 8) สื่อ/อุปกรณ์การฝึกอบรม 9) การประเมินผล

โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม มีเนื้อหา 4 หน่วย ใช้เวลา 42 ชั่วโมง รายละเอียด มีดังนี้

หน่วยที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ (ทฤษฎี 6 ชั่วโมง)

หน่วยที่ 2 มาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2555 และการนำไปใช้ (ทฤษฎี 2/ปฏิบัติ 10 ชั่วโมง)

หน่วยที่ 3 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (ทฤษฎี 2/ปฏิบัติ 10 ชั่วโมง)

หน่วยที่ 4 การดำเนินงานคุณภาพภายในสถานศึกษาอาชีวศึกษา (ทฤษฎี 2/ปฏิบัติ 10 ชั่วโมง)

ผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรการฝึกอบรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและกรุงเทพมหานคร

การประเมินผลการใช้หลักสูตรการฝึกอบรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า 1) ผู้เข้ารับการอบรม มีผลการเรียนรู้ โดยมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรฝึกอบรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอาชีวศึกษา หลังการฝึกอบรม สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 2) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม ในระดับมากที่สุด ด้านความรู้ที่ได้รับและนำไปใช้ประโยชน์ และมีความพึงพอใจในระดับมากในด้านเนื้อหาสาระ ด้านวิทยากร และด้านเทคนิควิธีการฝึกอบรม ด้านสื่อ/อุปกรณ์

อภิปรายผล

ผลการศึกษาค้นคว้าตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและกรุงเทพมหานคร จากผลการวิจัยที่พบว่า โครงร่างของหลักสูตรฝึกอบรมที่ตรวจสอบคุณภาพ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.78) ทุกรายการ ผลที่ได้เป็นเพราะผู้วิจัยได้มีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมหลายด้าน ได้แก่ การศึกษาจากเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร การศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอาชีวศึกษา การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม จากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร และครู จำนวนมากถึง 569 คน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริลักษณ์ รัชชุตานติ (2544:30-33) ที่ทำการฝึกอบรมเพื่อประสิทธิภาพในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา พบว่า ได้มีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรม และผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ และได้มี ปรับปรุง และแก้ไข หลายครั้ง จนได้หลักสูตรฉบับสมบูรณ์ ซึ่งการตรวจสอบความเหมาะสม โครงร่างหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ เป็นขั้นตอนที่สำคัญหนึ่งของการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อจะรู้ว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมหรือไม่ ก่อนนำไปทดลองใช้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ อารี ทีมเมือง (2550 : 85) ที่ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล สำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ พบว่า ได้มีการนำโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม แล้วนำไปปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติม ก่อนนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้ซึ่งจากการนำหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบนี้ เป็นการส่งผลให้หลักสูตรฝึกอบรมมีความสมบูรณ์ และมีความเหมาะสมในการนำไปทดลองใช้ เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ผลการประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ความเข้าใจ เป็นการทดสอบก่อน การฝึกอบรม (Pretest) และ หลังการฝึกอบรม (Posttest) พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมการดำเนินงาน ประกันคุณภาพภายใน หลังการฝึกอบรม สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย แสดงถึง ผลการฝึกอบรม บรรลุวัตถุประสงค์ ตามเนื้อหาสาระที่ต้องการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับ เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทั้งนี้เนื่องมาจากหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยได้สร้างมีวิธีการฝึกอบรมที่หลากหลาย อาทิ วิธีการบรรยาย การฝึกปฏิบัติจริง การคิดวิเคราะห์ การระดมสมอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนำเสนอผลงาน เพื่อวิพากษ์วิจารณ์ร่วมกัน และสรุปผลงานจากการนำเสนอ การถามตอบ โดยเฉพาะ การสรุปผลงานร่วมกันระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรม และวิทยากร ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เกิดความรู้ ความเข้าใจ ได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ยังพิจารณาผลงานจากใบงาน และการนำเสนอผลงาน พบว่า ครูสามารถปฏิบัติงานจากใบงานได้ถูกต้องตามข้อกำหนด นำเสนองานได้ถูกต้องทุกคน และทุกกลุ่ม แสดงให้เห็นว่าครูมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติงานในหน้าที่ได้

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ต่อหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ครูมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ด้านความรู้ และนำไปใช้ประโยชน์ในเรื่องใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้อย่างเป็นรูปธรรมและเรื่องมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2555 มีความสำคัญในการปฏิบัติงานทุกคน ทุกฝ่าย ซึ่งผลนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนโดยมีขั้นตอนการศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยการวิเคราะห์ความต้องการตามทฤษฎีของ ซาญ สวัสดิ์สำลี (2544 : 45) ที่กล่าวว่า จะต้องศึกษาวิเคราะห์ เป้าหมาย ทิศทาง และนโยบายของรัฐบาลของกระทรวง และหน่วยงานหรือองค์กร รวมถึงสภาพการณ์และสภาวะแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต การพัฒนาหลักสูตรอบรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ผู้วิจัยได้นำเนื้อหาในหน่วยที่ 2 เรื่องมาตรฐาน การอาชีวศึกษา 2555 และการนำไปใช้ มาทดลองใช้หลักสูตร ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวเป็นเนื้อหาที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ ให้ใช้วันที่ 4 กรกฎาคม 2555 ซึ่งเป็นเรื่องที่ยังใหม่และกำลังอยู่ในความสนใจของสถานศึกษา ที่ต้องศึกษาและทำความเข้าใจ เพราะมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2555 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ต้องเริ่มใช้ใน ปีการศึกษา พ.ศ. 2555 ทุกแห่ง จึงทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นความสำคัญ และตั้งใจที่จะศึกษาข้อมูล ทำให้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนในด้านวิทยากรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ในเรื่องของ การให้ความเป็นกันเองของวิทยากร อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีความต้องการลำดับขั้นของ มาสโลว์ Maslow (อ้างถึงใน ถวิล ธาราโกชน์ , ม.ป.ป. : 221) ที่กล่าวถึงระดับความต้องการทางสังคม ได้แก่ ความต้องการที่จะเข้าร่วมและได้รับการยอมรับในสังคม ความเป็นมิตรและความรักจากเพื่อน ในด้านเนื้อหาสาระอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2555 เป็นเนื้อหาสาระที่ทันสมัย และมีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในระดับเทคนิค/วิธีการฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ใช้วิธีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่หลากหลาย โดยเฉพาะ การวิเคราะห์ การระดมสมอง การนำเสนอและการสรุปเนื้อหาพร้อมกัน เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมตลอดเวลาในช่วงเวลาจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายมากขึ้น ในด้านสื่อ/อุปกรณ์ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำสื่อเพาเวอร์พอยท์ พร้อมเอกสารประกอบการบรรยาย เอกสารประกอบการฝึกปฏิบัติ ใบงาน เครื่องวิซวลไลเซอร์ Visualizer เครื่องฉายแอลซีดี จอภาพ คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ซึ่งเป็นเครื่องมือใหม่และทันสมัย

ช่วยในการฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ อังกร บัวศรี (2532 : 7-8) ได้กล่าวว่า วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน ภาพประกอบ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรฝึกอบรม

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาเลือกสื่อตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งทางตรง และทางอ้อมแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หลักสูตรฝึกอบรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีข้อจำกัดดังนี้
  - 1.1 ควรเป็นการฝึกอบรมเพียงสถานศึกษาแห่งเดียว
  - 1.2 การฝึกอบรมควรเป็นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
  - 1.3 ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ควรได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การฝึกปฏิบัติงานจากโรงงาน การระดมสมอง การวิเคราะห์งาน การนำเสนอ การร่วมกันสรุปผลงานจากโรงงาน
  - 1.4 ผลงานจากโรงงานควรสามารถนำไปใช้ได้ในการปฏิบัติงานจริง
2. ในการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ ควรให้ครูทุกคนเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อจะได้เข้าใจในภาระงานของตนในแต่ละฝ่าย ควรทำการทดลองในหน่วยที่ 2 ต่อไป กับกลุ่มอื่น เพื่อความมั่นใจว่าหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่ดี มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะไปทดลองกับกลุ่มใดที่มีบริบทที่แตกต่างกัน จำนวนกลุ่มตัวอย่างไม่เท่ากัน ผลที่ได้จะเหมือนกันหรือแตกต่างกัน
3. วิธีการฝึกอบรม ควรใช้วิธีที่หลากหลาย เน้นการฝึกปฏิบัติจริง การมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนำเสนอ การร่วมกันสรุปผลการนำเสนอระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรม และวิทยากร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาและทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในให้ครบทุก 4 หน่วย และทุกหน่วยควรเน้นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การให้ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วม การระดมสมอง และการนำเสนอผลงานจากโรงงาน ทุกหน่วย ยกเว้นหน่วยที่ 1
2. ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามผลหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2545. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ

แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. พรักหวานกราฟฟิค. กรุงเทพมหานคร.

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, สำนักงาน. 2553. คู่มือการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอาชีวศึกษา.

กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ.

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, สำนักงาน. 2555. สรุปรายงานผลการนิเทศติดตามงานประกันคุณภาพ

ภายในสถานศึกษา เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือและกรุงเทพมหานคร. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือและกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ.

ชาญ สุวดีสวัสดิ์. 2544. คู่มือนักฝึกอบรมอาชีพ (พิมพ์ครั้งที่ 3). สวัสดิการสำนักงาน ก.พ. กรุงเทพฯ.

- दनัย เทียนพุดิ. 2540. **กลยุทธ์การพัฒนาคนสำหรับนักฝึกอบรมมืออาชีพ**. สำนักพิมพ์บูคกิง. กรุงเทพฯ.
ธำรง บัวศรี. 2532. **ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา**. ครูสภาลาดพร้าว. กรุงเทพฯ.
- ปรีญา ตันวิวัฒน์. 2547. **การปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสถาบันการ
อาชีวศึกษาภาคใต้ ปีการศึกษา 2547**. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีวศึกษาภาคใต้. สงขลา.
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559 (2554,14 ธันวาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**.
เล่ม 128 ตอนที่ 152 ง. หน้า 44-49
- พิชิต ฤทธิจัญญ. 2544. **การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน** สถาบันทวีปักษ์. กรุงเทพฯ.
พรสวรรค์ แยมกวีตระกูล. 2549. **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การจัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ สำหรับครูโรงเรียนตั้งตรงจิตรพณิชยการ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- พัฒนา สุขประเสริฐ. 2540. **กลยุทธ์ในการฝึกอบรม**. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
เยาวลักษณ์ รัตนศรี. 2550. **ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 โรงเรียนตั้งตรงจิตรพณิชยการ**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- เลขาธิการสภาการศึกษา,สำนักงาน (2553) **กฎกระทรวง ว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกัน
คุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553**. สำนักพัฒนากฎหมาย. กรุงเทพฯ.
- สิริลักษณ์ รัชชุตานติ. 2545. **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อประสิทธิภาพในการประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สมคิด บางโม. 2539. **เทคนิคการฝึกอบรมและประชุม**. วิทยพัฒน์. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553. **กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกัน
คุณภาพการศึกษา**. สกศ.. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540. **ระบบการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
แห่งชาติ**. ชวนพิมพ์. กรุงเทพฯ.